

КАФЕДРА ІСТОРІЇ СВІТОВОЇ МУЗИКИ

ІСТОРІЯ ЗАХІДНОЇ МУЗИКИ

Освітній ступінь «Бакалавр»
Спеціальність 025 «Музичне мистецтво»
Освітньо-професійна програма «Музичне мистецтво»
Фортепіано, Орган

Курс	3
Семестр	5, 6

Статус Обов'язкова
Форма контролю Залік, іспит

ECTS	3,5
Годин	105
Лекційні	34
Семінарські	34
Самостійна робота	37

Інформація про викладача

ПІБ	Антонова Олена Григорівна, кандидатка мистецтвознавства, доцентка, професорка кафедри історії світової музики Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського
Профіль викладача	https://orcid.org/0000-0001-6253-8138 https://scholar.google.com/citations?view_op=list_works&hl=ru&user=zQpNQ2UAAAAJ E-4605-2018
e-mail	antonova.elenagrig@gmail.com

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс «Історії Західної музики» (III курс, 5–6 семестри) присвячено вивченню західної музичної культури XX століття: представлених в ній естетико-стильових напрямів, національних шкіл, творчих постатей, всесвітньо визнаних та маловідомих композиторських опусів. Акценти зроблено на провідних тенденціях розвитку музики XX століття, історичній обумовленості нових принципів творчого мислення, взаємозв'язку між різними видами мистецтва, оновленні жанрової системи, розумінні естетичної цінності тих чи інших художніх явищ.

Мета курсу «Історія Західної музики» – розкрити історичну детермінованість принципів музичного мислення в Західній культурі XX століття та виявити їх єдність з визначальними настановами художнього мислення людини в інших мистецьких сферах.

Основні **завдання** курсу «Історія Західної музики»:

- сприяти усвідомленню музичних явищ в їх історичному та суспільному контексті;
- навчити орієнтуватися у складних процесах стильового розвитку європейської музики XX століття;
- розширити уявлення про виконавський репертуар – його сучасну складову;
- розвивати навички усного та письмового висловлювання з питань музичного мистецтва.

У результаті вивчення курсу «Історія Західної музики» студенти мають **знати**:

- історичну обумовленість та причини змін принципів музичного мислення в різні історичні періоди;
- ментальні особливості музичного мислення представників основних Західних шкіл;
- закономірності формування та розвитку музичних жанрів у XX столітті;
- фундаментальні творчі настанови представників різних композиторських шкіл у їх єдності з визначальними настановами художнього мислення в суміжних видах мистецтва;

На основі засвоєння теоретичних положень курсу студенти мають **уміти**:

- орієнтуватися в культурно-історичному процесі розвитку музики XX століття;
- виявляти зумовленості музично-історичного процесу суспільно-історичними умовами та особливостями духовного життя людства;
- аналізувати музичний твір у широкому історико-стильовому контексті;
- застосовувати набуті знання та вміння у власній професійній діяльності.

Мета та завдання курсу «Історія Західної музики» визначені необхідністю сформуванню у студентів-виконавців наступні **компетентності**.

Загальні:

- здатність до абстрактного та історичного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність вчитися і бути сучасно навченим;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Спеціальні:

- розуміння закономірностей історичного розвитку музичної культури Західної Європи та світу;
- вміння застосовувати стильовий підхід до аналізу музично-історичних процесів;
- знання особливостей організації жанрової системи європейської музичної культури XX століття;
- вміння виявляти та пов'язувати між собою різні типи контекстів навколо обраного предметом уваги музичного артефакту;
- вміння поєднувати конкретність фактів (знання умов життя та діяльності представників музичної культури) та узагальненість їх історичного значення;
- вміння самостійно працювати з науковою музикознавчою літературою як засобом формування власного професійного ставлення до музично-історичних явищ різних епох.

Академічна доброчесність

Передбачається, що вся робота, яка виконується для цього курсу, складається з власних ідей та спостережень. Кожного разу, коли студент представляє думку, яка не є його, або наводить загальновідомий факт, він повинен подавати їх за допомогою належного цитування (як у письмових роботах, так і в усних презентаціях).

Презентації, відео-лекції, тести та контрольні завдання є авторськими матеріалами і конфіденційною інформацією – їх не можна пересилати, зберігати чи передавати третім особам без дозволу викладача.

Письмові роботи, тести виконуються виключно самостійно у зазначений термін.

У разі виявлення фактів порушень доброчесності чи конфіденційності (використання допоміжних джерел – якщо це не передбачено умовами завдання, списування, передача третім особам матеріалів курсу чи контрольних завдань/тестів) роботи усіх причетних дискваліфікуються.

ПЕРЕЛІК ТЕМ

Модуль 1. Західна музична культура доби модернізму

Тема 1. Принципи періодизації музичної культури Новітнього часу. Панорама європейського музичного мистецтва першої половини XX ст. Музичний модернізм.

Тема 2. Опера в європейській музиці кінця XIX – початку XX ст. Оперний веризм та його представники (П. Масканьї, Р. Леонкавалло). Музичний театр Дж. Пуччіні як характерне виявлення перехідних художніх тенденцій тогочасної європейської культури.

Тема 3. Авангардні явища у французькій музичній культурі першої третини XX ст. Художні відкриття К. Дебюссі та М. Равеля. Роль Е. Саті у формуванні «неакадемічних» форм музичної культури.

Тема 4. Переосмислення традицій та новаційні явища в творчості композиторів Нововіденської школи.

Тема 5. Проблема вираження національної ідентичності в музичній культурі XX ст. Художні пошуки Б. Бартока та З. Кодаї на шляху єднання національного та загальноєвропейського, архаїчного та модерного.

Модуль 2. Динаміка розвитку Західної музичної культури від початку XX до початку XXI ст.

Тема 1. Культурно-історичні умови діяльності композиторів французької «Шістки». Урбаністичні тенденції в музиці 1920-х років. Проекції художніх пошуків в творчості французьких композиторів 1930–1960-х років.

Тема 2. Музичний неокласицизм: П. Хіндеміт, Ф. Бузоні. Музично-театральні пошуки К. Орфа в контексті основних тенденцій розвитку сучасного театру.

Тема 3. Музична культура Англії XX століття в контексті ідей «нового ренесансу». Особливості «звучання» в європейському музичному контексті творів Е. Елгара, Р. Воан Уільямса, Б. Бріттена.

Тема 4. Відлуння традицій європейської культури в музичній культурі США та шляхи створення унікальних жанрово-композиційних та смислових моделей. Естрадно-джазова та академічна лінії американської професійної музики в першій половині XX ст. (Ч. Айвз, Дж. Гершвін). Творчі експерименти Е. Вареза.

Тема 5. Загальні тенденції розвитку західноєвропейської музичної культури після Другої світової війни. Післявоєнний авангард.

Тема 6. Багатовимірна творча діяльність О. Мессіана в контексті традицій національної культури. Феномен митця в музичній культурі XX століття.

Тема 7. Принципи формування авангардних музичних технік та специфіка їх втілення в творчості композиторів різних національних шкіл (П. Булез, К. Штокгаузен, Л. Ноно, Л. Берію, Д. Лігеті, Я. Ксенакіс, Дж. Кейдж, Т. Райлі, Ф. Гласс та ін.).

Тема 8. Тенденції розвитку Західної музики XXI століття: світоглядні позиції та стильовий ландшафт (Дж. Тавенер, Б. Ферніхоу, Г. Лахенман, С. Шарріно, Х. Черновін, Т. Дун, П. Дюссапен, К. Сааріахо).

ФОРМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Лекції, семінарські заняття, диспути, самостійна робота.

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Лекційні та семінарські заняття проводяться на платформі Zoom. Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали викладаються на сторінку групи в GoogleClass або надсилаються у відповідну групу Viber, Zoom, WhatsApp та на електронну адресу.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Курс закінчується заліком у 1-му семестрі та іспитом у 2-му семестрі (розклад заліково-екзаменаційної сесії додатково оголошується на сайті НМАУ та у деканатах).

До заліку допускаються студенти, які опрацювали увесь лекційний матеріал курсу, регулярно відвідували заняття, брали участь у семінарах, підготували доповіді, виконали та вчасно здали усі письмові роботи. За умови виконання попередніх вимог та виконання двох поточних КМР (контрольно-модульні роботи) протягом кожного семестру з результатом більшим ніж 60 балів студент має право на автоматичне складання іспиту (за середнім балом поточних оцінок).

Система оцінювання

1-й семестр

Відвідування лекцій та семінарів (7+7)	85% відвідувань (12 з 14) відповідає максимальному балу
Доповідь (2)	Максимальна оцінка – 100 балів (за умови повного розкриття теми, підготовки презентації та використання аудіо- чи відеоматеріалів)
Музична вікторина (2)	8,5 балів за кожну правильну відповідь (100 балів за 12 номерів вікторини)
Тест (2)	8,5 балів за кожну правильну відповідь (100 балів за 12 питань тесту)

2-й семестр

Відвідування лекцій та семінарів (10+10)	85% відвідувань (17 з 20) відповідає максимальному балу
Доповідь (2)	Максимальна оцінка – 100 балів (за умови повного розкриття теми, підготовки презентації та використання аудіо- чи відеоматеріалів)
Музична вікторина (2)	8,5 балів за кожну правильну відповідь (100 балів за 12 номерів вікторини)
Тест (2)	8,5 балів за кожну правильну відповідь (100 балів за 12 питань тесту)

Критерії оцінювання знань студентів

Оцінка 90–100 А («Відмінно») – ставиться студенту, який демонструє глибокі знання матеріалу, здобуті у процесі систематичного засвоєння лекційного курсу, участі в семінарських заняттях, якісного опрацювання основної та додаткової літератури; володіє знанням усього музичного матеріалу; повно і глибоко розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого завдання; усвідомлює зміст музикознавчих понять і вільно володіє професійною термінологією; грамотно ілюструє твердження відповідними прикладами, власними спостереженнями; правильно застосовує теоретичні знання власне з історії музики, а також з інших дисциплін гуманітарного циклу; уміє обґрунтувати власну думку, висловлює самостійні міркування, прагне пов'язати набуті знання із завданнями майбутньої професійної діяльності.

Оцінка 82–89 В («Добре») – ставиться студенту, який виявляє міцні знання загального масиву матеріалу, основної літератури; володіє знанням музичного матеріалу; повно розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого завдання; розуміє зміст музикознавчих термінів, проте не завжди точно їх використовує; теоретичні твердження правильно ілюструє музичними прикладами, результатами власних спостережень; демонструє добрий рівень знань теоретичного матеріалу; допускає одну-дві неточності у визначенні музикознавчих понять, обґрунтуванні висновків, узагальнень.

Оцінка 74–81 С («Добре») – ставиться студенту, який виявляє міцні знання загального масиву матеріалу, основної літератури; в цілому володіє знанням музичного матеріалу; досить повно розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого завдання; розуміє зміст музикознавчих термінів, проте не завжди точно їх використовує; теоретичні твердження правильно ілюструє музичними прикладами, результатами власних спостережень; демонструє добрий рівень знань теоретичного матеріалу; допускає дві-три неточності у визначенні музикознавчих понять, обґрунтуванні висновків, узагальнень.

Оцінка 64–73 D («Задовільно») – ставиться студенту, який загалом розуміє матеріал курсу, демонструє знання, здобуті переважно у процесі роботи з підручниками; достатньою мірою володіє знаннями музичного матеріалу; не завжди точно розкриває зміст матеріалу; розуміє значення спеціальних термінів, але допускає помилки у їх вживанні; не завжди теоретичні положення ілюструє прикладами; не завжди повно і правильно відповідає на питання; демонструє задовільний рівень знань; виклад матеріалу не відповідає вимогам повноти, системності, логічності.

Оцінка 60–63 E («Задовільно») – ставиться студенту, який загалом розуміє матеріал курсу, демонструє знання, здобуті переважно у процесі роботи з підручниками; більш-менш володіє знаннями музичного матеріалу; не точно розкриває зміст матеріалу; загалом розуміє значення спеціальних термінів, але допускає помилки у їх вживанні; не завжди може проілюструвати теоретичні положення відповідними прикладами; неповно і не завжди правильно відповідає на питання; демонструє задовільний рівень знань; виклад матеріалу не відповідає вимогам повноти, системності, логічності.

Оцінка 35–59 FX («Незадовільно») – ставиться студенту, який не виявляє достатньою мірою знання музичного матеріалу; неповно розкриває зміст матеріалу, допускає грубі помилки у його тлумаченні; не володіє спеціальною термінологією; неспроможний обґрунтувати свою думку та висловлювати свої думки щодо поставлених питань; допускає грубі помилки у викладенні матеріалу; демонструє незадовільний рівень знань.

Оцінка 1–34 F («Незадовільно») – ставиться студенту, який не виявляє знання музичного матеріалу; не розкриває зміст матеріалу, допускає грубі помилки у його тлумаченні; не володіє спеціальною термінологією; неспроможний пояснити свою думку та висловлювати свої думки щодо поставлених питань; допускає грубі помилки у викладенні матеріалу; демонструє вкрай незадовільний рівень знань.

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

Курс передбачає звернення до матеріалів іноземними мовами, зокрема, англійською. Заохочується прагнення студентів до опрацювання матеріалу за допомогою англomовних джерел – книг, статей, онлайн-курсів тощо, які відповідають тематиці конкретних занять.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА

У межах вивчення навчальної дисципліни передбачається участь студентів у міжнародних та вітчизняних конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах, відвідування культурно-мистецьких заходів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Батанов В. Ю. Універсалізм творчої діяльності П. Хіндемита // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2019. С. 290–295.
2. Геді А. І. Еволюція фортепіанного стилю Б. Бартока // Проблеми взаємодії мистецтв, педагогіки та теорії і практики освіти. Харків : ХНУМ, 2020. Вип. 57. С. 45–60. URL : https://intermusic.kh.ua/vypusk57/probl_57_3_gedi.pdf
3. Герасимова-Персидська Н. Нове в музичному хронотопі кінця тисячоліття // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, 1998. Вип. 28. С. 32–39.
4. Гнатів Т. Ф. Клод Дебюссі – реформатор музичного театру // Часопис національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. 2014. № 3 (20). С. 35–43.
5. Гнатів Т. Ф. Музична культура Франції рубежу XIX–XX століть. Київ : Музична Україна, 1993. 207 с.
6. Жаркова В. Метафізичні проєкції «життя звуку» в музиці Каї Сааріахо // Музичне мистецтво і культура. Науковий вісник ОНМА імені А.В. Нежданової. Одеса, 2020. Вип. 31. Кн.1. С. 5–19.
6. Жаркова В. Музика Клода Дебюссі та Моріса Равеля: сучасний досвід стильової ідентифікації // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, 2021. Вип. 130: Історія музики: проблеми, процеси, персони. С. 24–45.
7. Журавкова Ю. Творча спадщина Дж. Менотті: багатовекторність жанрових рішень // Київське музикознавство. Культурологія та мистецтвознавство : Зб. статей. Вип. 53. Київ : КІМ ім. Р. М. Глієра, 2016. С. 248–260.
8. Епохи історії музики в окремих викладах: В 2 ч. / пер. з нім. та ред.-упор. Ю. Є. Семенов. Ч.2. Бароко, Класика, Романтика, Нова музика. Одеса: «Будівельник», 2004. 240 с.
9. Єфіменко А. Олів'є Мессіан – творець музичної теології // Записки наукового товариства ім. Шевченка. Т. CCLXVII: Праці Музикознавчої комісії / Ред. О. Купчинський. Львів : Наукове товариство ім. Шевченка. 2014. С. 202–210.
10. Камінський В. Електронна та комп'ютерна музика: Навч. посібник для студентів вищих навч. закладів зі спеціальності «музичне мистецтво». Львів : Сполом, 2001. 212 с.
11. Корчова О. Веризм і Пуччіні // Музика XX століття – погляд із XXI. Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського. Вип. 44. Київ : НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2006. С. 65–74.

12. Корчова О. О. Гротеск у творчості Джакомо Пуччіні як ознака модерністського типу мислення // Часопис НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2019. Вип. 3 (44). Київ : НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2006. С. 24–32.
13. Корчова О. Модерністські тенденції в пізній творчості Дж. Пуччіні // Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського. Сучасний оперний театр і проблеми оперознавства: збірник статей / ред.-упор. М.Р. Черкашина-Губаренко. Київ : НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2010. С. 540–551.
14. Корчова О. Музичний модернізм як *terra cognita*: монографія. Київ : Музична Україна, 2020. 490 с.
15. Кричинська О. В. Французька фортепіанна сюїта періоду Першої Світової війни // Українське музикознавство: наук.-метод. зб. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2015. Вип.41. С.111–126.
16. Лобанов А. «Воцтек» А. Берга (Спроба критичного аналізу). Київ : Муз. Україна, 1977. 88 с.
17. Маркова О. М. Нариси історії зарубіжної музики 1950-х – 1990-х років: Франція, Німеччина, Австрія, Італія: Навч. посібник для теоретико-композиторських і виконавських музично-культурологічних ф-тів муз. вузів. Вип. 1 / 2-ге вид., доп. Одеса: Друкарський дім, 2010. 128 с.
18. Павлишин С. Американська музика. Львів : БаК, 2007. 316 с.
19. Павлишин С. Музика двадцятого століття : навч. посіб. для вищ. навч. закл. Культури і мистецтв I-IV рівня акредитації / Львівська держ. Музична академія ім. Миколи Лисенка. Львів : БаК, 2005, 232 с.
20. Тукова І. Г. Звукопошукова тенденція у композиторській практиці другої половини ХХ – початку ХХІ століття // Часопис Національної музичної академії України імені П.І.Чайковського. 2019. № 3 (44). С. 56–69.
21. Bonds M. E. A history of music in Western culture. 4th ed. Boston: Pearson Education, Inc, 2013. 689 p.
22. Taruskin R. Oxford History of Western Music: 5-vol. set. IV vol.: Music in the Early Twentieth Century. Oxford University Press, 2010. 865 p. URL : <http://www.oxfordwesternmusic.com/view/Volume4/actrade-978>
23. Taruskin R. Oxford History of Western Music. V. Music in the late 20th century. URL : https://files.cercomp.ufg.br/weby/up/269/o/TARUSKIN_-_Oxford_History_of_Western_Music__Richard_Taruskin_Vol.5a.pdf